

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การครอบครอง เป็นก้อยคำที่มีความสำคัญยิ่งทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากเป็นที่มาของสิทธิทั้งหลายในทรัพย์สิน อีกทั้งเป็น เครื่องวินิจฉัยความผิดทางอาญาได้ในหลายมาตรา เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 ความผิดฐานยักยอกตามมาตรา 352 ซึ่งทั้งสอง มาตรานี้ก็มิใช่ เรื่องการครอบครองเข้ามาเกี่ยวข้องและที่น่าสังเกตคือ ในประมวล กฎหมายอาญามีได้ให้คำนิยามศัพท์หรือให้ความหมายของคำว่าครอบครองเอาไว้ และมีได้กำหนดให้เอาคำจำกัดความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ด้วย จึงมีข้อสงสัยว่าการครอบครองในทางแพ่งและทางอาญานั้น เป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีความเห็นของนักนิติศาสตร์ออกเป็น 2 แนว คือ ความเห็นแรก เห็นว่าการครอบครองในกฎหมายแพ่งและตามกฎหมายอาญาเป็นอย่างเดียวกัน¹ ความเห็นที่สอง เห็นว่าการครอบครองทางอาญาและทางแพ่งแตกต่างกัน²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹จิตติ คิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 (กรุงเทพฯ:เนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 2281.

²หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 และภาค 3, (พระนคร :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2523), หน้า 27.

ซึ่งทั้งสองความเห็นนี้ก็จะมีเหตุผลที่สนับสนุนความคิดของคนอย่างสมเหตุสมผล จึงยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนว่า การครอบครองทางแพ่งและทางอาญานั้นนั้นเหมือนกันหรือไม่ และมีหลักเกณฑ์อย่างเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ ความสำคัญของการครอบครองยังใช้ในวินิจฉัยความแตกต่างระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์และความผิดฐานยักยอกด้วย กล่าวคือ ถ้าองค์ประกอบความผิดเป็นการเอาไปเสียจากการครอบครองผู้อื่นก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่แล้วได้ เบียดบังไปเป็นของตน หรือของบุคคลที่สามก็จะเป็นความผิดฐานยักยอก ซึ่งทั้งสองความผิดนี้แม้จะเป็นความผิดที่มีบทลงโทษเท่ากันคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาทก็ตามแต่ผลระหว่างความผิดสองฐานนี้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ในความผิดฐานลักทรัพย์นั้นถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ผู้กระทำความผิดฐานนี้จะต้องถูกลงโทษแม้จะประนีประนอมยอมความตกลงกันได้ก็ไม่อาจถอนฟ้องเพื่อให้ความผิดระงับไปได้ ส่วนในความผิดฐานยักยอกนั้นมิได้เป็นความผิดต่อแผ่นดินจึงสามารถที่จะประนีประนอมยอมความกันและถอนฟ้องเมื่อใดก็ได้ ซึ่งการวินิจฉัยความผิดว่าเป็นลักทรัพย์หรือยักยอกนั้นถ้าวินิจฉัยผิดหลักก็จะเป็นผลเสียแก่คดี และเป็นผลร้ายแก่จำเลยด้วย

นอกจากการครอบครอง จะเป็นเครื่องวินิจฉัยแบ่งแยกความผิดฐานลักทรัพย์และความผิดฐานยักยอกแล้ว ในเรื่องความคาบเกี่ยวระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์กับความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินหาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352 วรรคสอง ก็ยังมีปัญหาว่าอย่างไรคือทรัพย์สินหาย ซึ่งกรณีจะถือว่าเป็นทรัพย์สินหายทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่อยู่ในความครอบครองของเจ้าของทรัพย์แล้วและอย่างไรจึงจะ

ถือว่าเป็นทรัพย์สินหายซึ่งจะต้องนำเรื่องการครอบครองนี้มาวินิจฉัยอีกเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยวิทยานิพนธ์ มีดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาวิจัยความหมายและหลักเกณฑ์ของคำว่า "ครอบครอง" ในความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และบุกรุกว่ามีหลักเกณฑ์และความหมายอย่างไร แตกต่างจากการครอบครองในทางแพ่งหรือไม่อย่างไร
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการครอบครองในความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และบุกรุกให้เหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญา
3. เพื่อหาข้อสรุปลักษณะของการครอบครองในความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และบุกรุก

ขอบเขตและวิธีการดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิด ความหมายของการครอบครองในความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และบุกรุกและในทางแพ่งว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นการวิจัยในทางสารະบัญญัติซึ่งจะศึกษาแนวความคิดในเรื่องการครอบครองทั้งทางแพ่งและทางอาญาทั้งของประเทศไทย และของต่างประเทศว่ามีลักษณะคล้ายคลึงเหมือนกันหรือแตกต่างกันประการใด เพื่อที่จะวิเคราะห์ให้เห็นลักษณะการครอบครองในความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเพียง 3 มาตรา คือ ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 ความผิดฐานยักยอกตามมาตรา 352 และความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 362

โดยจะลำดับโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาในแต่ละมาตรา แนวความคิดในทาง
ทฤษฎี รวมทั้งแนวทางคำพิพากษาของศาลฎีกาพร้อมทั้งความเห็นของนักกฎหมายและ
ผู้วิจัยมาประกอบ โดยจะได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศมาประกอบการเปรียบเทียบ
ในเชิงแนวความคิด

การศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ใช้วิธีการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลแบบวิจัย
เอกสาร (documentary research)

ทฤษฎีและสมมุติฐานในการวินิจฉัย

การคุ้มครองการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลทางแพ่งกับทางอาญานั้น
ต่างกัน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้สามารถทราบความหมายของการครอบครองในทางอาญาใน
ความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และบุกรุก ตลอดจนหลักเกณฑ์ และขอบเขตของการ
ครอบครองของความผิดทั้ง 3 ฐานว่าเป็นอย่างไร
2. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมา และแนวความคิดในการวินิจฉัย
เรื่องการครอบครองในคดีอาญามีอยู่อย่างไรและการปรับใช้ เป็นไปตามเจตนารมณ์
ของกฎหมายหรือไม่
3. ทำให้ทราบแนวความคิดและการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการครอบครอง
ของต่างประเทศ
4. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้ไปใช้ในกระบวนการ

การยุติธรรมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมต่อ
คู่ความทุกฝ่าย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย